

© Teresia Bolchiș Tătaru, 2017

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BOLCHIȘ-TĂTARU, TERESIA

O filă din ISTORIA Creștinismului Contemporan Catolic

Românesc: CATACOMBELE

SALVAȚI CATACOMBA din CLUJ /

Teresia Bolchiș Tătaru; – Târgu Lăpuș;

Galaxia Gutenberg, 2017

Bibliografie

ISBN 978-973-141-689-2

I. Bolchiș Tătaru, Teresia (autor)

www.galaxiagutenberg.ro

Editura Galaxia Gutenberg

435600 Târgu-Lăpuș, str. Florilor nr. 11

Tel/ fax: 0264-243616; 0262-385280

mobil: 0733-979383; 0723-377599

E-mail: contact@galaxiagutenberg.ro

PRINTED IN ROMANIA

O filă din ISTORIA
Creștinismului Contemporan
Catolic Românesc:
CATACOMBELE
SALVAȚI CATACOMBA din CLUJ

Galaxia Gutenberg

2017

Spre catacombele secolului XX. Scurt istoric. Catacomba din Cluj.....	5
Istoria BRU, etapa a II-a, începutul persecuției.....	11
Răspunsul lui Octavian Moisin, la începerea marii prigoane contra Bisericii Greco-Catolice:.....	14
Alexandru Săsăran.....	27
Etapa a II-a, subetapa c).....	37
Etapa a III-a.....	38
LISTA (sumară) a catacombelor.....	54
Catacombele din Blaj.....	64
Preasfințitul Ioan Dragomir, episcopul catacombelor.....	79
Curriculum Vitae PSS Alexandru MESIAN, episcop de Lugoj.....	92
Eminența Sa, Mureșan Cardinal Lucian.....	111
Lista preoților din dieceza de Maramureș hirotoniți de Episcopul Ioan Dragomir.....	123
Lista preoților din alte dieceze hirotoniți de Episcopul Ioan Dragomir.....	125
Etapa a IV-a. Perioada de ușoară destindere.....	127
Biografie, părintele Augustin Mare.....	130
Părintele Simion Mesaroș.....	134
Părintele Petre Bilțiu-Dăncuș.....	144

Avram Orha. Învățător și preot greco-catolic Scurtă Biografie.....	148
Din autobiografia Ieromonahului IACOB, Ioan Arieșan din Ordinul Sf.Vasile cel Mare---	156
MĂRTURIE.....	173
Câteva precizări.....	177
Biografia fratelui călugăr, Arieșan Grațian (Gheorghe)--	190
AUTOBIOGRAFIE, părintele ieromonah Grigore-Gavril ARIEȘAN.....	193
Părintele Gavril, Grigore Arieșan Perioada pribegiei mele și a activității în clandestinitate, 1948-1990.....	195
Biografia Ieromonahului Grigore Gheorghe Bujor-OSBM.....	215
Autobiografie Jurja Ionel.....	218
Eminența Sa, TODEA Cardinal, Alexandru.....	233
Părintele Matei Boilă – date biografice.....	243
O mărturie vie.....	246
Vorbește părintele canonic de Blaj, dr. Ioan Mitrofan---	255
Părintele Dumitru Cordoș, Negrești, Țara Oașului Chestionar Biografic.....	264
Părintele Cornel Ardelean.....	265
Părintele Iacob Feier, protopop de Oaș, Negrești/ Țara Oașului.....	275
Perioada de „libertate”, din Decembrie, 1989, până în prezent (2016), cu subetape.....	278

Respect pentru oamenii și cărți

Părintele Grigore Dogaru	278
Părintele Groșan Dumitru/ Călinești/Maramureș pe Cosău	280
Oare așa trebuie să fie?	291
Încercare de Concluzii	296
Bibliografie:	298
Cuprins	300

*Teresia Bolchiș Tătaru,
Augsburg/Germania, Vineri, 28 Iulie, 2017*

Motto:

*Dacă m'au prigonit pe mine,
vă vor prigoni și pe voi.*

(I.15,20)

Spre catacombele secolului XX. Scurt istoric. Catacomba din Cluj

La data de 11 Mai, 330, când Împăratul Constantin cel Mare, muta capitala Imperiului Roman, de la Roma, pe malul Bosforului, desigur că nu s'a gândit că înfăptuiește un act istoric de consecințe dintre cele mai negândite și mai grave, atât pentru Imperiul Roman, cât și pentru Istoria întregii Europe. Colonia grecească Byzantion, de pe Bosfor urmând să devină capitala Imperiului Roman, cu numele de Constantinopol, devenit ulterior și Byzanț.

Strămutarea capitalei, pe lângă alte multe efecte și schimbări, a adus cu sine și cezaro-papismul, care cerea, ca în capitala politică a statului să își aibă reședința și Mitropolia, respectiv Patriarhia, cu alte cuvinte, și autoritatea bisericească să se găsească în aceeași cetate cu regatul politic. Această cerință a atras după sine una mult mai gravă, sămânța unui lung șir de conflicte; Biserica devenea subalterna puterii politice a împăratului cu dreptul de inmixtiune în toate problemele sale nu numai administrative și de organizare, ci și teologice și de dogmă. Conflictele acestea s'au agravat continuu în decursul timpului, a secolelor, ducând la schisme care au contribuit mereu la ruperea unității Bisericii creștine, la sfâșierea Cămășii lui Christos. Pe această temă, Istoria Bisericii înregistrează volume și biblioteci.

Sub acest aspect importanța Constantinopolului a cunoscut un drum ascendent pe măsura în care decădea

partea vestică a Imperiului Roman. Această cădere s'ar fi produs, după unii, la anul 395, când Împăratul Teodosiu I, a împărțit Imperiul între cei doi fii ai săi, Arcadiu și Honoriu. Astfel Imperiul Roman de Răsărit cuprindea Peninsula Balcanică, Asia Mică, Siria și Egiptul. O altă dată pentru căderea Imperiului Roman este socotită de unii autori, a fi anul 474 când generalul german Odoacru s'a intitulat rege în locul împăratului copil Romulus Augustus, de la Roma.

După căderea Imperiului Roman de Apus, Constantinopolul luând locul Romei, a devenit a doua Romă, a doua capitală a Imperiului Roman.

După căderea Constantinopolului sub turci, la 1453, nemaiputându-se vorbi de el ca și capitală de Imperiu i s'a atribuit, – continuând să existe în el și după 1054, Patriarhia țărilor devenite ortodoxe, respectiv, „fără papa”- se aroga în rolul de metropolă conducătoare a Bisericilor ortodoxe din fostul Imperiu Roman de Răsărit. Așa s'a ajuns la noțiunea de „a doua Romă” dar să se limiteze doar la atribuțiile religioase.

De la 395, respectiv, de la 474 și până la 1453, Constantinopolul a fost „a doua Romă”.

S'a ridicat între timp ca putere politică, Rusia. Moscova, care pretinde că este așezată tot pe șapte coline, ca și Roma, a început să și ia foarte în serios rolul de „capitală” a lumii „drept creștine”. Chiar dacă documentele atestă întemeierea Patriarhiei Moscovei, la 1588, conceptul a fost enunțat mult mai devreme, în 1510 de către monahul Filoteu din Pskov, cu deviza: „Două Rome s'au prăbușit, dar a treia se va ridica, Roma Nouă,

și va dura, iar a IV-a nu va mai fi”! Deviza lui Filoteu s'a lărgit și popularizat sub Ivan cel Groaznic (1530-1587) prin Mitropolitul său, Macarie, care pe la 1547, când îl cununa pentru prima dată pe Ivan cel Groaznic, la 16 ani, cu Anastasia – se intitula, Mitropolitul Bisericii Ortodoxe Ruse considerându-se și centrul creștinismului, o a treia Romă, în slavonă: „Tretii Rim”. Această a treia Romă și-a impus autoritatea printr'o puternică atitudine de respingere a acțiunii de reconciliere a Bisericilor, discutată și stabilită la Sinodului ecumenic de la Ferrara, Florența (1438-1439). Soluția reconcilierii Bisericilor, propusă la Sinod, întâmpinată cu un refuz categoric, se datora discursului anticatolic și antiflorentin, clădit de ideologia avântată a celei de a treia Rome, în vastul spațiu ecleziastic rus. Pe această bază, cea de-a treia Romă căuta mereu a se impune, în lumea ortodoxă, subminând continuu autoritatea Romei celei de-a doua, a Constantinopolului. Această autoritate și-a manifestat-o pregnant în perioada comunistă, după cel de al doilea război mondial, când a hotărât, în 1946, soarta Bisericii catolice de rit oriental (greco-catolice) ucrainiene, iar la sinodul pan-ortodox, din Martie, 1948 și pe cea a Bisericii Române Unite. Între 30 Mai și 12 Iunie, 1948, patriarhul Alexei al Moscovei a întreprins o călătorie în România. Suita ortodoxă română, care îl însoțea pe Alexei, era condusă de mitropolitul Ardealului, Nicolae Bălan, de la Sibiu, cel ce declarase că: „nu și va da odihnă oaselor până nu i va vedea „readuși” (stârpiți) pe uniți.” Din suită mai făcea parte și episcopul ortodox Nicolae Popovici de Oradea. În drum spre Cluj, cu

trenul, trecând pe lângă Blaj, i s'a relatat lui Alexei, despre orașul reședință a BRU. La care mitropolitul sovietic-rus, ca un veritabil stăpân, s'a exprimat dur: „*în cel mai scurt timp să nu mai aud de această Biserică!*” Era tocmai ceea ce aștepta și își dorea, Bălan.

Supremația asupra ortodoxiei „de a treia Romă” se pare că Moscova a căutat să și-o manifeste și cu prilejul Sfântului și Marelui Sinod din Creta, Iunie, 2016, prin afrontul de neparticipare.

Biruind bolșevismul în Rusia la 1917, Lenin, care avea ca scop extinderea revoluției proletare la nivel mondial, s'a ocupat intens și de Biserică, în care vedea o instituție de rezistență împotriva extinderii bolșevismului, a comunismului. Ca urmare, în 1922 a lansat teza, după care: „*suprimarea religiei creștine trebuia făcută cât mai repede posibil și fără milă.*” Dar în 1941, când pericolul german se găsea la porțile Leningradului, Stalin și-a adus aminte de puterea Bisericii pe care el însuși, după sfatul și exemplul lui Lenin a persecutat-o crunt, că poate fi o ancoră de salvare, în populație, dându-i rezistență. Fostul student la Seminarul Teologic din Tiflis, la dorința mamei sale, Iosif Wisarionovici Djiugașvili, denumit, „Stalin”=Ciocanul” perfid și fățarnic s'a arătat Uniunii Sovietice, prieten la braț, cu Serghei, Mitropolitul Moscovei, arătând că îl ia sub protecția sa pe Mitropolit, doar să se roage cu poporul pentru salvarea Leningradului. După război însă, punându-i-se în față lozinca: „Troia a căzut, Roma a căzut, Leningradul n'a căzut!” a uitat de „ajutorul Bisericii” năpustindu-se cu și mai multă furie asupra ei, cu precădere asupra celei

catolice, pe care nu și-o putea subordona după dementa ideologie comunistă, bolșevică. Așa se face, că după „vânzarea” de la Kremlin, din 9 Octombrie, 1944, de la ora zece seara, când Winston Churchill, primul ministru al Marii Britanii, pe un petec de hârtie i-a oferit lui Stalin jumătatea din Europa, acesta s'a repezit, ca o hienă asupra țărilor „eliberate” de Armata Roșie, subjugate de soviete, la sovietizarea lor completă. Un stâlp de rezistență împotriva lui Antichrist, era și rămânea Biserica catolică, cu precădere prin al său „conducător”, Papa. Având, Stalin, în marele său Imperiu, în zona Ucrainei Subcarpatice, graniță cu România, pe Tisa, o Biserică de rit bizantin=grecesc, deci „pe dinafară”, ortodoxă, ca și Biserica rusă, dar cu papa, Biserica greco-catolică, sau Biserica unită cu Roma, asta era un afront la adresa Moscovei, a Romei celei de-a treia. Cu furie s'a năpustit asupra ei, în 1946.

La adunarea-consfătuire a chiriarchilor ortodocși de la Moscova, din Martie 1948, Congres pan-ortodox, s'a hotărât și soarta Bisericii noastre românești Unite cu Roma, greco-catolică, a cărei persecuție a început încă din aceea vară. La acest punct, Istoria persecuției BRU, are deja o întreagă literatură; acesta este însă doar începutul. Constatăm că Istoria persecuției, după arestarea episcopilor, merge șchiopătând, cu goluri imense, tocmai în mijlocul acelei perioade de persecuție. O muncă imensă se deschide în fața istoricilor de bună credință care doresc, sau vor dori să se ocupe de Istoria BRU, ducând mai departe munca antecesorilor: Aloisie Ludovic Tăutu, Zenovie Pâclișanu, N.V.Pantea,

Octavian Bârlea și alții, la cei contemporani, Nicolae Bocșan, Ovidiu Ghița, George Cipăianu, Dna Maria Rîțu, Alexandru Sechel, Marius Bucur, Sergiu Soica, Ioan Timbuș, Anton Moisin, Horea Popa, Silviu Sana, Ciprian Ghișa și alții.

Credem că această Istorie, a Bisericii Române Unite, a persecuției, poate fi împărțită în câteva etape:

1) Istoria BRU, *de la începuturi* la 1948, scrisă de „clasici”, deși nu completă. După ale noastre cunoștințe, lipsește partea de la 1918 până la 1948.

2) Etapa a doua, *începutul persecuției, „Biserica tăcerii” „Biserica, catacombelor”* cu *subetapa a)* de la 1948, după arestarea episcopilor, până la expulzarea Nunțiaturii, în Iulie 1950, perioadă în care au fost adăpostiți la Nunțiatură preoții urmăriți și au fost sfințiți preoți și 4 noi episcopi, iar în *subetapa următoare, b)* încă 2, în locul celor arestați, ¹ *subetapa, c)* „victoria” aparentă a forțelor malefice, până în 1964.

3) perioada de după 1964, a *„clandestinității depline”* merge până după 1973.

¹ Vezi bibliografia: „Persecuția Bisericii Române Unite” de Alexandru Rațiu, Ed. Imprimeriei de Vest, Oradea, 1994, (pag.97-100)

4) Etapa a patra am putea-o numi *„perioadă de ușoară destindere”* merge ascendent, după 1973, până în Decembrie, 1989.

5) perioada de *„libertate”* din Decembrie, 1989, până în prezent, (2016)cu subetape.

Istoria BRU, etapa a II-a, începutul persecuției.

Etapa a doua, *începutul persecuției, „Biserica tăcerii” „Biserica, catacombelor”* cu *subetapa a)* de la 1948, după arestarea episcopilor, până la expulzarea Nunțiatutii, în Iulie 1950, perioadă în care au fost adăpostiți la Nunțiatură preoții urmăriți și au fost sfințiți preoți și 4 noi episcopi, iar în *subetapa următoare, b)* încă 2, în locul celor arestați. ² *subetapa, c)*

Episcopii consacrați „afară” dar în clandestinitate au fost:

I. Ioan Ploscaru (1911-1998), consacrat episcop la 30 Noiembrie 1948, de către Nunțul Apostolic Gérard Patrick O’Hara, asistat de arhiepiscopul romano-catolic de București, Alexandru Cisar. Ploscaru episcop auxiliar de Lugoj.

² Vezi bibliografia: „Persecuția Bisericii Române Unite” de Alexandru Rațiu, Ed. Imprimeriei de Vest, Oradea, 1994, (pag. 97-100)

II. Ioan Dragomir (1905-1985), consacrat episcop la 6 Martie 1949, tot de către Nunțiul Apostolic Gérard Patrick O'Hara, asistat de episcopul auxiliar Ioan Ploscaru. Dragomir, episcop auxiliar de Maramureș.

III. Iuliu Hirțea (1914-1978), consacrat episcop la 28 Iulie 1949, la fel, tot de Nunțiul Gérard Patrick O'Hara, ca episcop auxiliar de Oradea.

IV. Alexandru Todea (1912-2002) consacrat episcop la 19 Noiembrie 1950 de către episcopul romano-catolic Iosif Schubert, în capela baptisteriului Catedralei romano-catolice, „Sfântul Iosif” din București, asistat de preotul Gh. Guțiu, devenit episcop de Cluj. Al. Todea, episcop auxiliar de Blaj.

(PSS dr. Todea, devenit cardinal, se încadrează tot în această subetapă, deși sfințit după expulzarea Nunțiaturii).

Consemnăm faptul că Nunțiul Gérard Patrick O'Hara, în cei doi ani, cât a mai stat în România, după intrarea în clandestinitate a Bisericii Române Unite și a presiunii de persecuție asupra Bisericii romano-catolice, a consacrat întru episcopi, pentru „Biserica Tăcerii” 8 preoți, dintre care 3 greco-catolici, de unde se vede grija de păstor a „episcopului Romei” a Papei, asupra turmei sale, încredințată lui de Domnul Isus Christos. Dacă „o gardă” de episcopi au fost arestați, deci smulși brutal din mijlocul turmei lor, aceasta nu putea rămâne fără păstor: „împuțernicitul” superior, Papa, prin „aparatul” său s'a îngrijit de continuitatea păstoririi turmei, a conducerii ei pe drumul drept de „Calea, Adevărul și Viața” al lui Christos.

Episcopii romano-catolici consacrați de Nunțiul O'Hara, sunt:

- Ioan Duma, consacrat 08.12.1948, decedat, 1981.

- Adalbert Boros, consacrat, la 12.12.1948, Administrator Apostolic de Timișoara, decedat la 6 Iulie, 2003.

- Imre Erös, consacrat la, 02.02.1949, episcop auxiliar de Alba Iulia, decedat în August, 1950.

- Szilárd István Constantin Bogdánffy, consacrat la, 14.02.1949, episcop auxiliar de Oradea, decedat la 3 Oct. 1953.

- Iosif Schubert, consacrat la 30.06.1950, Administrator Apostolic de București, decedat la 4 Aprilie 1969.

Subetapa b) o putem considera de la consecrarea de episcopi în izolarea și detenția de la mănăstirea ortodoxă Căldărușani, de lângă București.

Tit Liviu Chinezu (1904-1955) consacrat în izolarea și detenția de la Căldărușani, la 3 Decembrie, 1949, de către PSS dr. Valeriu Traian Frențiu, asistat de ceilalți episcopi veterani prezenți în aceeași detenție, PSS dr. Iuliu Hossu, Ioan Bălan. A murit înghețat în închisoarea din Sighet, în cumplita iarnă 1955, când muribund a fost izolat singur în celulă, iar la comanda directorului închisorii, Vasile Ciolpan, lucrător la pădure, din Vișău, i-a fost lăsată deschisă fereastra.

Ioan Chertes (1911-1992) consacrat episcop în noaptea de Crăciun 24/25 Decembrie, 1949, în izolarea de la Căldărușani, de către aceeași episcopi veterani ca și PSS Chinezu. Chertes, Episcop de Cluj-Gherla.